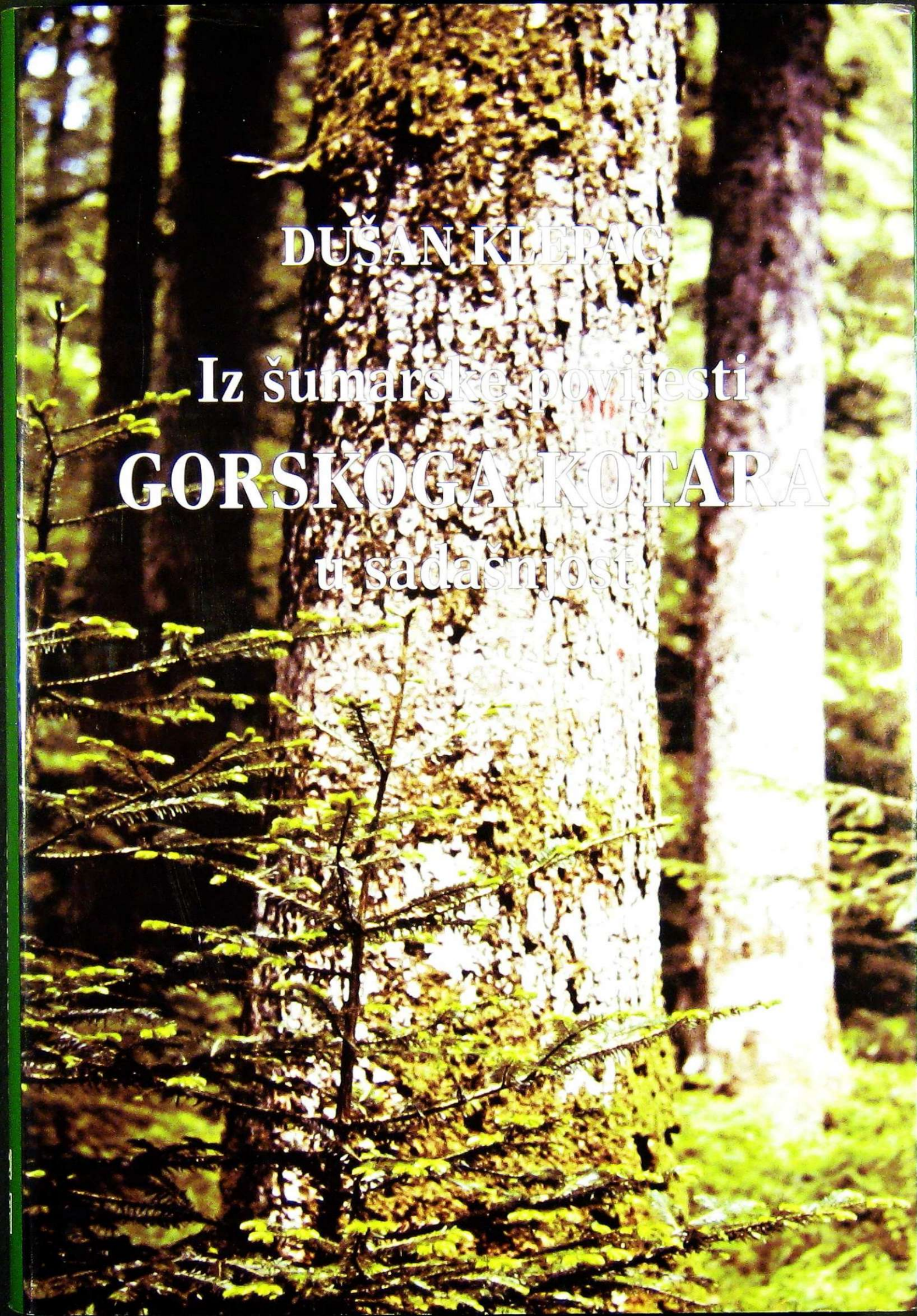

DUŠAN KLEPAC

Iz šumarske povijesti GORSKOGA KOTARA u sadašnjost

"Hrvatske šume", JAVNO PODUZEĆE ZA GOSPODARENJE
ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ, p. o. Zagreb

Za izdavača

ANĐELKO SERDARUŠIĆ, dipl. ing.

Glavni urednik

akademik *DUŠAN KLEPAC*

Tehnički urednik

ing. *MILJENKO VREBČEVIĆ*

Recenzenti

prof. dr. sc. *RADOVAN KRIŽANEC*
prof. dr. sc. *DOMINIK RAGUŽ*

Lektura i korektura

dr. sc. *KATICA ČORKALO*

Iz šumarske povijesti GORSKOGA KOTARA u sadašnjost

DUŠAN KLEPAC

HRVATSKE ŠUME
Javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj, p.o. Zagreb

Zagreb, 1997.

"Hrvatske šume", JAVNO PODUZEĆE ZA GOSPODARENJE
ŠUMAMA I ŠUMSKIM ZEMLJIŠTIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ, p. o. Zagreb

Uredničko vijeće

akademik *DUŠAN KLEPAC*
DAMIR MOĆAN, dipl. ing.
dr. sc. *KATICA ČORKALO*
ALOJZIJE FRKOVIĆ, dipl. ing.
HRANISLAV JAKOVAC, dipl. ing.
MILJENKO VREBČEVIĆ, ing.

Iz šumarske povijesti GORSKOGA KOTARA u sadašnjost

DUŠAN KLEPAC

Predgovor

Uvod

Opće karakteristike Gorskoga kotara

Od davnih vremena do godine 1945.

Od godine 1945. do 1989.

Od godine 1990. do 1995.

Gospodarenje goranskim šumama
- Stare metode gospodarenja
- Nove metode gospodarenja

Pokusne plohe za znanstvena istraživanja

Životinjski svijet Gorskoga kotara

Šumarski stručnjaci Gorani

Literatura

History of Forest Management in the Region of "Gorski kotar" (Mountain district) between the past and today

PREDGOVOR

Damir Moćan, dipl. ing. šumarstva, zamjenik direktora "Hrvatskih šuma", p. o. Zagreb

"Hrvatske šume", p. o. Zagreb od samog su osnutka stalno njegovale izdavaštvo stručnih i znanstvenih djela iz oblasti šumarstva. Ta se djelatnost nastavlja vrlo živo u posljednje vrijeme, što dokazuje i ova knjiga akademika Dušana Klepca Iz šumarske povijesti Gorskoga kotara u sadašnjost.

U toj knjizi šumarski će stručnjaci naći neke zaboravljene pojedinosti iz šumarske prošlosti Gorskoga kotara, posebno s obzirom na segregaciju i agrarnu reformu goranskih šuma. To je podrobno opisano s dokumentacijskim podacima i potkrijepljeno površinama šuma, koje su svojevremeno bile izdvojene iz bivših vlastelinskih posjeda u korist žitelja nekadašnjih općina Gorskoga kotara. Ti podaci mogu dobro poslužiti za bolje razumijevanje gospodarenja šumama, jer je ono ponajviše ovisilo o vlasniku šuma.

Međutim, u tom djelu neće čitatelji naći samo povijest šuma i šumarstva Gorskoga kotara. U njoj je najvećim dijelom obrađeno sadašnje stanje šume u Gorskom kotaru. To je autor učinio na temelju kompjutorske obrade svih taksacijskih elemenata u poduzeću "Hrvatske šume", p.o. Zagreb. Uz pomoć prikazanih 60 tablica, većeg broja dijagrama i crteža sa šezdesetak fotografija, akademik Dušan Klepac je objektivno i vjerno pružio egzaktnu stručno-znanstvenu sliku goranskih šuma glede drvne zalihe na panju, godišnjega prirasta, etata, pošumljavanja, izgradnje šumskih cesta itd. Autor je pritom analizirao skupljene podatke i kritički se na njih osvrnuo s određenim preporukama za unapređenje sadašnjega gospodarenja šumama. Istaknuo je da se to može uspješno obaviti s obzirom na dobar goranski stručni kadar i vrlo dobru prometnu uređenost goranskih šuma. Cjelovito sagledavanje šumarske problematike Gorskoga kotara ukazalo je na to da su demografski i ekološki problemi mnogo veći od šumarskih, pa će ova knjiga

biti poticaj svestranijem ublažavanju teškoća s kojima se susreće goransko pučanstvo. Glede unapređenja šumarstva, akademik Dušan Klepac ističe potrebu da se nastave dosadašnja istraživanja. To je došlo do izražaja u poglavlju Pokusne plohe za znanstvena istraživanja *u kojem je autor detaljno, numerički i deskriptivno, predstavio sedam stalnih pokusnih ploha diljem cijeloga Gorskoga kotara. S obzirom na to da su na terenu spomenute pokusne plohe obilježene, a stabla izmjerena i obrojčana, kontinuirano daljnje mjerenje i istraživanje moći će pružiti egzaktne rezultate o sušenju i propadanju jele u Gorskom kotaru, kao i drugim aktualnim problemima u šumskom gospodarstvu.*

Problem Gorskoga kotara zaokuplja cijelu hrvatsku javnost a posebno Gorane, jer su oni vezani uz svoj rodni kraj i za svoje šume, koje su uz pašnjake i livade jedini prirodni resurs, što se može sam obnoviti, ako se njime ispravno gospodari. "Hrvatske šume", p. o. Zagreb i njihova Uprava šuma Delnice direktno su suočeni s nepovoljnim stanjem šuma u Gorskom kotaru. S toga smo razloga s velikim zadovoljstvom prihvatili zamisao akademika Dušana Klepca da "Hrvatske šume", p. o. Zagreb objave u posebnoj knjizi njegov rukopis Iz šumarske povijesti Gorskoga kotara u sadašnjost.

Akademik Dušan Klepac rođeni je Goranin te najbolje osjeća neraskidivu vezu između gorana i šume. Stoga njegovo djelo predstavlja emotivni sklad [illegible] Goranina. Autor u prikazu povijesti od imovinsko [illegible] čuvanju i gospodarenju šumama, preko prvih [illegible] ukazuje na moguće greške, kao i na velike [illegible] gospodarenja. Stara latinska poslovica glasi "Povijest je [illegible] obradio povijest šumarstva Gorskoga kotara i [illegible] budućnost goranskih šuma i razvoj šumarstva [illegible]

Na kraju knjige [illegible] poglavlje Šumarski stručnjaci Gorani, *popis [illegible] A. Erković i dipl. ing. šum. H. Jakovac. Goranski šumarski stručnjaci [illegible] stoljeća svojim djelovanjem i poštenim radom [illegible] na unapređenju hrvatske šume i šumarske znanosti ne samo u Gorskom kotaru, nego i u domovini nam Hrvatskoj.*

Osim toga, u knjizi je posvećeno poglavlje i životinjskom svijetu Gorskoga kotara, koje je napisao dipl. ing. šum. J. Malnar.

Ova će knjiga ispuniti određenu prazninu koja je nastala nakon izdavanja monografije Gorski kotar, *prije petnaest godina, od kada su se političke, gospodarske, demografske i ekološke prilike promijenile. To je također bio jedan od razloga što su se "Hrvatske šume", p. o. Zagreb odlučile objaviti ovu knjigu.*

Iskreno se nadamo da će ovo djelo akademika Dušana Klepca korisno poslužiti našim stručnjacima, te je s tom namjerom predajemo javnosti na uporabu.

Damir Moćan

UVOD

Ovu sam knjigu napisao iz vlastite pobude. Riječ je o šumarstvu ili točnije rečeno o gospodarenju šumama Gorskoga kotara kojih danas ima 96 100 ha, s drvnom zalihom od 28 milijuna kubnih metara i godišnjim prirastom od oko pola milijuna kubnih metara drvne mase. To je jedan od najvrjednijih obnovljivih prirodnih resursa u zapadnom dijelu Hrvatske. On ima veliko značenje ne samo u gospodarskom nego i u ekološkom i socijalnom pogledu. Na žalost taj resurs je danas jako ugrožen.

Svrha je moje knjige višestruka, a ciljevi ovi:

- *osvježiti i ne zaboraviti šumarsku prošlost Gorskoga kotara;*
- *upoznati sadašnjost Gorskoga kotara i uočiti probleme te oblasti;*
- *prikazati ulogu goranskih šuma u razvoju Gorskoga kotara, cijele Hrvatske i izvan nje;*
- *oživiti znanstvenoistraživačku djelatnost u šumarstvu Gorskoga kotara.*

Imajući pred očima zacrtani cilj primijenio sam analitičku metodu rada da bih postigao svrhu. Metoda se sastojala u tome da sam proučio *najstariju*, *staru* i *noviju* stručnu šumarsku literaturu iz područja gospodarenja odnosno uređivanja šuma (F. Rački, R. Lopašić, E. Laszowski, R. Strohal, D. Hirc, L. Hufnagl, J. Majnarić, A. Kern, S. Šurić, S. Frančišković, J. Šafar, Ž. Miletić, I. Navratil, S. Škopac, H. Knuchel, H. Leibundgut, L. Susmel i drugi navedeni u literaturi te monografija "Gorski kotar", Delnice, 1981.).

Nakon toga analizirao sam stare i nove metode gospodarenja goranskim šumama i na temelju takve analize došao, uz pomoć svojih terenskih istraživanja (koja sam provodio od 1947. godine do današnjih dana), do određenih spoznaja i zaključaka koji su podrobno na više mjesta u knjizi istaknuti, a naročito pod naslovom "Nove metode".

S obzirom na to da težište moje knjige počiva uglavnom samo na jednoj temi (gospodarenje goranskim šumama od davnih vremena do danas), knjiga je mogla dobiti prihvatljiv opseg – da ne bude ni prekratka ni preopširna, ali dovoljna da je čitatelj može uspješno pročitati i koristiti. Radi lakšega snalaženja u materiji, knjigu sam podijelio u devet poglavlja kako je to u sadržaju navedeno. Poglavlje

"Od godine 1990. - 1995." odnosi se na *sadašnjost šumarstva Gorskoga kotara*. Pomoću različitih tablica, koje je izradio mr. sc. Boris Pleše, rukovoditelj Odjela za uređivanje šuma Uprave šuma Delnice, ukazao sam na nepovoljnu stranu dosadašnjega gospodarenja koje je uzrokovalo opadanje drvne zalihe jele za prosječno jedan kubni metar drvne mase po hektaru svake godine.

Nakon 1990. godine sječa se smanjuje i danas se siječe manje od prirasta. To ulijeva nadu u obogaćivanje i poboljšavanje sastava i strukture drvne zalihe na panju, u toliko više što sadašnja Uprava šuma Delnice ima jaki i dobar potencijal šumarskih stručnjaka.

Knjigu sam napisao sadržajnim i jezgrovitim stilom držeći se načela francuskog profesora G. Huffela da jednostavnost i jasnoća ne isključuje znanstvenost.

U pojedinim poglavljima posebno sam istaknuo one stručne i znanstvene, objavljene vrijednosti, koje su svojedobno imale a neke imaju i danas veliko značenje. Zato je na određenim mjestima teksta pored imena autora naveden i cijeli naslov njihova djela. I ne samo to, nego su zaslužni šumarski stručnjaci Gorskoga kotara spomenuti više puta u knjizi.

Kad sam već završio svoj rukopis, palo mi je na pamet, da se u posebnom poglavlju spomenu svi šumarski stručnjaci podrijetlom iz Gorskoga kotara - Gorani. Zato sam zamolio svoje bivše studente, Gorane, danas uvažene šumarske stručnjake, inženjere šumarstva, šumarskoga savjetnika Alojzija Frkovića i tajnika Hrvatskoga šumarskoga društva Hranislava Jakovca, da to učine. Najljepše im zahvaljujem na trudu i učinjenom poslu.

Mislio sam također da bi na kraju knjige bilo lijepo i korisno čitati nešto o životinjskom svijetu Gorskoga kotara. Tu moju želju ispunio je također moj nekadašnji student, a sada upravitelj šumarije Gerovo, Josip Malnar, dipl. ing. šumarstva. Njemu također lijepo zahvaljujem na učinjenom.

O tiskanju knjige počeo sam razmišljati kad je moj rukopis bio takoreći gotov. Obratio sam se javnom poduzeću "Hrvatske šume". Ono mi je putem svoga Upravnoga odbora, na prijedlog zamjenika direktora toga poduzeća Damira Moćana, dipl. ing. šumarstva, odobrilo novčana sredstva za objavljivanje ove knjige. Osim toga, direktor "Hrvatskih šuma" Anđelko Serdarušić, dipl. ing. šumarstva i njegov pomoćnik Marijan Šagovac, dipl ing. šumarstva, omogućili su mi kompjutorsku obradu moga rukopisa. To je učinio Miljenko Vrebčević, ing. geodezije i djelatnik "Hrvatskih šuma", koji se također prihvatio dužnosti tehničkog urednika ove knjige, u čemu je potpuno uspio pa mu na tome najljepše zahvaljujem.

Recenziju rukopisa obavio je prof. dr. sc. Radovan Križanec na temelju dugogodišnjega stručnoga i znanstvenoga rada u Gorskom kotaru. Njegove sugestije bile su mi dragocjene. Recenziju poglavlja o životinjskom svijetu izvršio je prof. dr. sc. Dominik Raguž. Hvala im velika!

Znanstvena savjetnica dr. sc. Katica Čorkalo lektorirala je rukopis i pridonijela da knjiga bude napisana dobrim hrvatskim književnim jezikom. Na tome joj srdačno zahvaljujem.

Na kraju želim iskazati svoju zahvalnost svim kolegama, a posebno upravitelju Uprave šuma Delnice Krunoslavu Pupiću, dipl. ing. šumarstva, te djelatnicima Odjela za uređivanje šuma na čelu s mr. sc. Borisom Plešeom za uspješnu suradnju.

Autorima fotografija zahvaljujem što su mi dopustili objavljivanje.

U želji da se oživi, unaprijedi i poboljša život ljudi u Gorskom kotaru predajem ovu knjigu javnosti, na dobrobit ne samo Gorskoga kotara nego i cijele Hrvatske.

Akademik *Dušan Klepac*